

www.dekaum-iwc2018.com

2. Uluslararası KADIN KONGRESİ

GÜÇLENDİRİLMEK YERİNE GÜÇLENMEK VE İLERLEMELİK

2nd WOMEN CONGRESS

GAINING POWER AND ADVANCEMENT RATHER THAN EMPOWERMENT

DESEM - ALSANCAK, *İzmir*

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI BOOK OF ABSTRACTS

4-5 EKİM
2018
4-5 OCTOBER

**Dokuz Eylül Üniversitesi Kadın Hakları ve Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (DEKAUM)
DESEM, İzmir, 4-5 Ekim 2018**

II. Uluslararası Kadın Çalışmaları Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı

Kaynak gösterilerek yapılacak alıntılar dışında çoğaltma ve basım yapılamaz.

Kapak tasarımı: Dalya Turizm Kongre & Organizasyon

Grafik uygulama: Dalya Turizm Kongre & Organizasyon

Afiş görseli: Jovita Sakalauskaite'nin JI / SHE / O adlı keçe heykel grubundan Gelin

Editörler: Prof. Dr. Diğdem M. Siyez, Doç. Dr. Özlem Belkıs, Dr. Yağmur Soylu

CİNSİYETLENDİRİLMİŞ DUYGULAR: STEFAN ZWEIG'İN BİR YÜREĞİN ÖLÜMÜ ADLI ESERİNDE ONUR VE UTANÇ

Duygu Dinçer¹

¹ | İbn Haldun Üniversitesi

Amaç: Birçok duygu sosyal, kültürel ve politik olarak cinsiyetlendirilmiştir. Bu çalışmanın konusu olan utanç ve onur duyguları da kadın ve erkek yaşamında farklı kamusal ve özel beklentiler doğrultusunda tezahür ettiği ve farklı anlamlar yüklediği için cinsiyetlendirilmiş duygular kategorisinde değerlendirilmektedir. Bu duygular, kadınlar söz konusu olduğunda ağırlıklı olarak cinsellik ve cinsel davranışlarla ilişkilendirilirken erkekler söz konusu olduğunda mal ve itibar kaybı, sözel ya da fiziksel şiddete uğrama hali, aile fertlerinden birinin cinsel, ekonomik vb. açıdan aile itibarına gölge düşürecek eylemde bulunması ya da bu tür eylemlere maruz kalması (örneğin tecavüz, iftira vb.) gibi durumlarla ilişkilendirilmiştir (Frevort, 2011). Şimdiki çalışma bahsi geçen cinsiyetlendirilmiş duyguları, edebi bir eser üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda Stephan Zweig'in (2013/1926) *Bir Yüreğin Ölümü* adlı eserini ele almaktadır. Öykü, paskalya tatilinde eşi ve kızıyla birlikte İtalya'nın Gardone beldesine tatile giden Salomonsohn adında zengin bir adamın mutsuz hayatını merkeze almaktadır. Yoğun psikolojik tahliller içeren eser, Salomonsohn'un kendisine ve yakın çevresine yabancılaşma sürecini, şiddetli bir utanç deneyimi üzerinden tasvir etmektedir.

Yöntem: Bu çalışma, odağına utanç ve onur kavramlarını yerleştirerek *Bir Yüreğin Ölümü* adlı eserin cinsiyet merkezli ve psikolojik bir çözümlemesini yapmaktadır.

Bulgular: Yapılan analizler utanç deneyiminin Salomonsohn tarafından iki şekilde deneyimlendiğini göstermektedir. Bunlardan *ilki*, roman kişinin kendi eylemlerine bağlı olarak doğrudan; *ikincisi* bir aile ferдинin evlilik dışı cinsel deneyim yaşamasına dayalı olarak dolaylı bir şekilde gerçekleşmektedir. Bahsi geçen iki utanç kaynağından özellikle ikincisinin roman kişinin benliğinde şiddetli bir sarsıntıya ve öz-değer yıkımına yol açtığı gözlenmektedir. *Kişisel eylemlerden ve olumsuz değerlendirilme kaygısından doğan utanç*, Salomonsohn'ın vakitsiz bir saatte otel koridorunda dolaşırken başkaları tarafından görülme ihtimali karşısında gelişmektedir. Bu utanç, kişinin kendini gizlemesi yoluyla telafi edilmektedir. *Bir aile ferдинin evlilik dışı cinsel deneyim yaşamış olmasından kaynaklanan utanç* ise Salomonsohn'ın 19 yaşındaki kızı Erna'nın geceyi yabancı bir erkeğin otel odasında geçirdiğini fark etmesiyle deneyimlenmektedir. Roman kişinin bu durumu "yüksek sesle dillendirilemeyecek kadar utanç verici" bulduğu ve "korkunç bir gerçek", büyük bir "ayıp" ve kabul edilemez bir "kepazelik" olarak değerlendirdiği görülmektedir. Bu değerlendirmeye kızını ve kızıyla birlikte olan kişiyi döverek öldürme yönündeki şiddet fantezileri, öfke duygusu ve dillendirilmemiş cinsel içerikli hakaretler (örneğin "sokak fahişesi", "kızıskın dişi", "namussuz kadın" gibi) eşlik etmektedir. Ayrıca bu olayın ardından kızının "saf, temiz, el değmemiş bedeni" roman kişisi için "yabancı, çıplak ve utanmaz bir bedene" dönüşmektedir. Salomonsohn'ın deneyimlediği utancın yoğunluğu da oldukça şiddetlidir. Karşı karşıya kaldığı durumdaki ruh halini "sonsuz karanlıklar içinde bir tabut" olma -ve ölüm acısı- ile eşdeğer görmesi bu yoğunluğun işaretlerinden biridir. Eserde ayrıca roman kişinin yeterince eğitilmiş, şık giyimli ve kültürlü olmaması nedeniyle eşi ve kızı tarafından küçük görüldüğü gözlenmektedir. Buna karşın onur duygusu eserde, erkeğin ailesine konforlu bir hayat sunması, şerefli bir soyadı vermesi ve aynı zamanda başarılı bir iş hayatı sürmesi ile karakterize edilmektedir. Anılan özelliklerin başlangıçta mutlu ve refah içinde bir aile yaşamının temeli olduğu düşünülmeyle birlikte Erna'nın evlilik dışı ilişkisinin açığa çıkmasıyla başlayan sorgulama sürecinde bu algının değiştiği görülmektedir. Erna'nın davranışı Salomonsohn tarafından aile şerefine ve soyadına gölge düşürücü bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç: Sonuç olarak eserde evlilik dışı ilişkinin kadın bedeni, namus, şeref ve kirlenme kavramları üzerinden eleştirilerek utanç duygusuna; refah içinde bir yuvanın erkeğin kamusal alandaki başarısı, ekonomik geliri ve taşıdığı şerefli soyadı üzerinden açıklanarak onur duygusuna işaret ettiği görülmüştür. Bu yönüyle *Bir Yüreğin Ölümü* adlı eserin cinsiyetlendirilmiş utanç ve onur duygularının anlaşılması açısından dikkate değer bir örnek olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Stefan Zweig, Bir Yüreğin Ölümü, Cinsiyetlendirilmiş Duygular, Utanç, Onur.